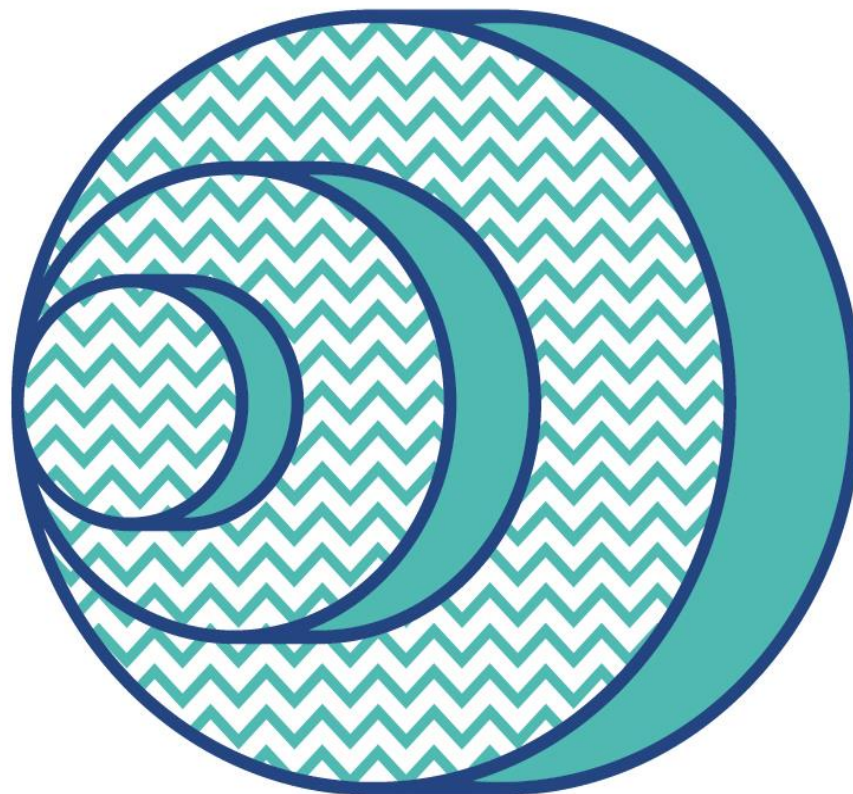

L'ecosistema de les empreses socials a Catalunya

Resum executiu

Gener de 2018

L'ecosistema de les empreses socials a Catalunya*

Realització

TANDEM SOCIAL

Coordinació i supervisió

Unitat d'Estratègia i Intel·ligència Competitiva d'ACCIÓ

Unitat d'Internacionalització d'ACCIÓ

**Aquest estudi s'emmarca dins del projecte europeu RaiSE (PGI02238) liderat per ACCIÓ i cofinançat pel programa Interreg Europe.*

ACCIÓ

Generalitat de Catalunya

Barcelona, gener 2018

Resum executiu	04
Definició d'empresa social	05
Metodologia de l'estudi	07
Mapeig i caracterització de l'ecosistema de les empreses socials a Catalunya	08
Dificultats, necessitats i reptes de l'empresa social	17
Conclusions	21

Resum executiu

ESTUDI SOBRE L'ECOSISTEMA DE LES EMPRESES SOCIALS A CATALUNYA

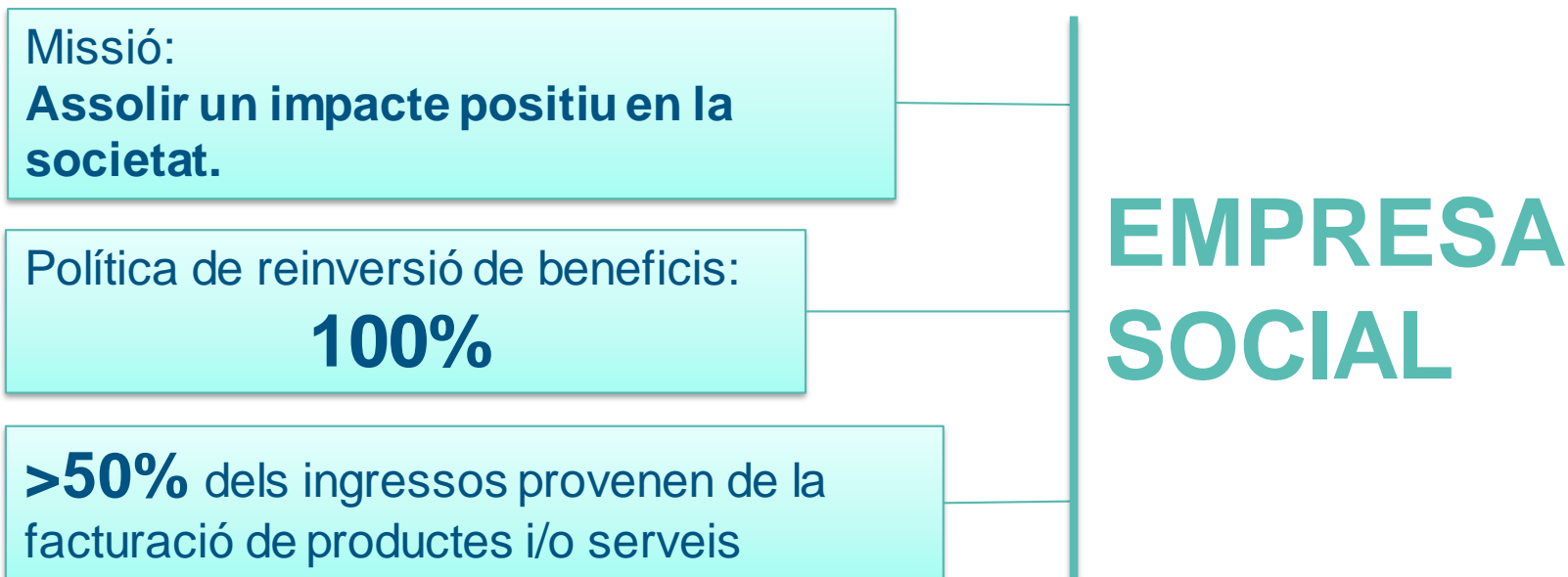
- Aquest estudi s'emmarca dins del projecte europeu **RaiSE Interreg Europe**, liderat per ACCIÓ, que té l'objectiu de millorar la competitivitat de les empreses socials. Una de les activitats que preveu el projecte RaiSE és l'elaboració d'un estudi per conèixer l'ecosistema d'economia social de Catalunya i identificar barreres, necessitats i reptes.
- L'empresa social és aquella organització que neix com a conseqüència de la detecció d'una **necessitat social** i, mitjançant una activitat empresarial, vol produir un impacte positiu i transformar així la situació inicial.
- Això no obstant, hi ha elements de debat, especialment la **participació** (propietat i decisió privades o col·lectives) i **el lucre** (amb ànim de lucre o sense ànim de lucre).
- En aquest estudi s'entén com a empresa social aquella amb la missió d'assolir un **impacte positiu** en la societat, amb una política de reinversió de beneficis del **100%** i amb **més d'un 50%** d'ingressos originats per la facturació de productes i/o serveis.
- D'una **base de 519** empreses socials **potencials se'n van identificar 293** que complien els criteris anteriors i 80 van contestar una enquesta quantitativa.
- La majoria de les empreses socials es concentren a la vegueria de **Barcelona**.
- Es tracta d'un **sector madur**, on més de la meitat d'empreses es van crear abans del 2007, i **feminitzat**.
- El principal àmbit d'impacte identificat és el **d'inserció laboral**; com a sector d'activitat principal destaquen els **serveis a les persones**.
- L'àmbit principal de comercialització és **Catalunya**. Gairebé un 25 % ha iniciat les seves vendes fora de l'Estat Espanyol.
- Els Centres Especials de Treball i les Empreses d'Inserció suposen gairebé **la meitat** de totes les empreses socials.
- La forma jurídica predominant al sector és la cooperativa.
- Les principals dificultats identificades són els problemes de **mercat i comercials**. Les principals necessitats estratègiques identificades giren al voltant del **màrqueting i el model de negoci**.
- Els **reptes** que tenen les empreses socials a Catalunya han de donar resposta a **problemes d'acompanyament, finançament, comercials, de coneixement i de sostenibilitat**.

Definició d'empresa social

L'EMPRESA SOCIAL ÉS AQUELLA ORGANITZACIÓ QUE NEIX COM A CONSEQÜÈNCIA DE LA DETECCIÓ D'UNA NECESSITAT SOCIAL I, MITJANÇANT UNA ACTIVITAT EMPRESARIAL, VOL PRODUIR UN IMPACTE POSITIU I TRANSFORMAR AIXÍ LA SITUACIÓ INICIAL.

Elements mínims per definir l'empresa social

AMB L'OBJECTIU D'ESTABLIR EL CONCEPTE D'EMPRESA SOCIAL PER A L'ELABORACIÓ DE LA BASE DE DADES QUE CONFORMARÀ EL NUCLI D'AQUEST ESTUDI, ES PRESENTEN LES CARACTERÍSTIQUES QUE DELIMITARAN LES ORGANITZACIONS ANALITZADES

Metodologia de l'estudi

CONSTRUCCIÓ D'UNA BASE DE DADES, ENVIAMENT D'UNA ENQUESTA I REALITZACIÓ D'ENTREVISTES QUALITATIVES

- Es va construir una base de dades inicial amb **519 empreses socials potencials catalanes**.
- Les dades es van extreure a partir de fonts primàries i secundàries, com ara informació disponible a les xarxes de segon grau de l'Economia Social a Catalunya o la pròpia expertesa de Tandem Social.
- Es va enviar una enquesta a les 519 empreses socials potencials identificades a la fase prèvia.
- D'aquestes 519 empreses potencials, 128 van respondre l'enquesta, cosa que suposa un **24,08 %** de respostes.
- Les preguntes plantejades buscaven obtenir tant **dades com informació quantitativa** amb l'objectiu de realitzar una caracterització de l'empresa social a Catalunya.
- L'enquesta enviada es pot veure a l'Annex 1.
- Posteriorment es van realitzar un total de **12 entrevistes qualitatives** a empreses socials situades a Catalunya amb l'objectiu d'obtenir informació qualitativa respecte a les seves necessitats.
- Les empreses a les quals se'ls va realitzar l'entrevista eren de diferents sectors, impacte social, mida i territori.
- La diversitat de tipologia entre les empreses a les quals se'ls va realitzar l'entrevista qualitativa va permetre obtenir informació variada i una visió tant global com específica sobre les necessitats del sector de l'empresa social a Catalunya.
- Hi ha **293 empreses socials** a Catalunya.

Mapeig i caracterització de l'ecosistema de les empreses socials a Catalunya

FOTOGRAFIA DE L'EMPRESA SOCIAL A CATALUNYA

A Catalunya hi ha 293 empreses socials

Majoritàriament tenen més de 10 anys

Un 70 % són proveïdors de serveis

El seu àmbit principal d'impacte és la inserció laboral, especialment de persones en risc d'exclusió social

El 56 % ingressa menys de 500.000 € l'any

La majoria comercialitza principalment a Catalunya

És un sector feminitzat

Mapeig i caracterització de l'ecosistema de les empreses socials a Catalunya

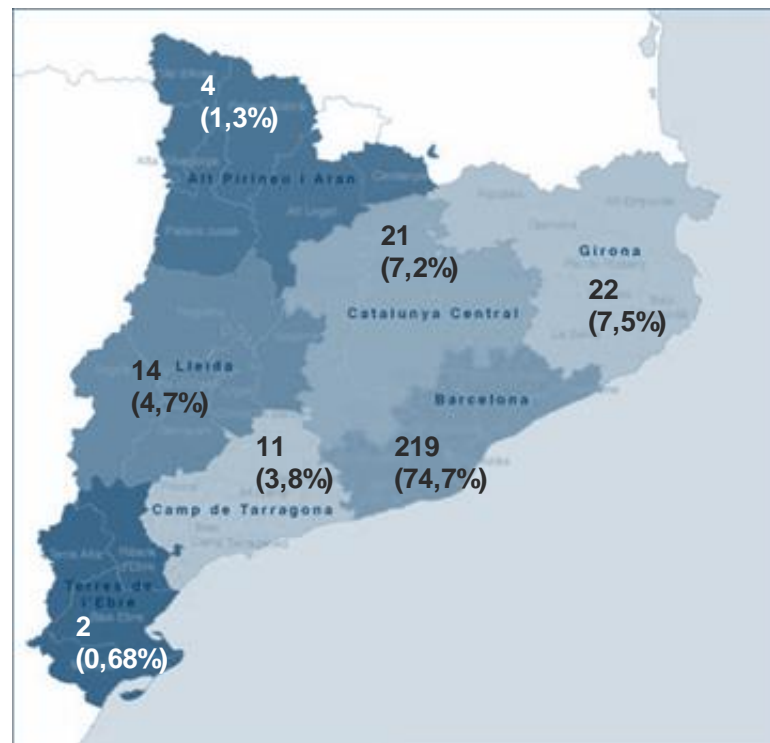
EXEMPLES IL·LUSTRATIUS D'EMPRESES SOCIALS CATALANES

Mapeig i caracterització de l'ecosistema de les empreses socials a Catalunya

DISTRIBUCIÓ DE L'EMPRESA SOCIAL A CATALUNYA PER VEGUERIES

La majoria d'empreses socials es concentren a la vegueria de Barcelona amb un 74,7 % del total de Catalunya.

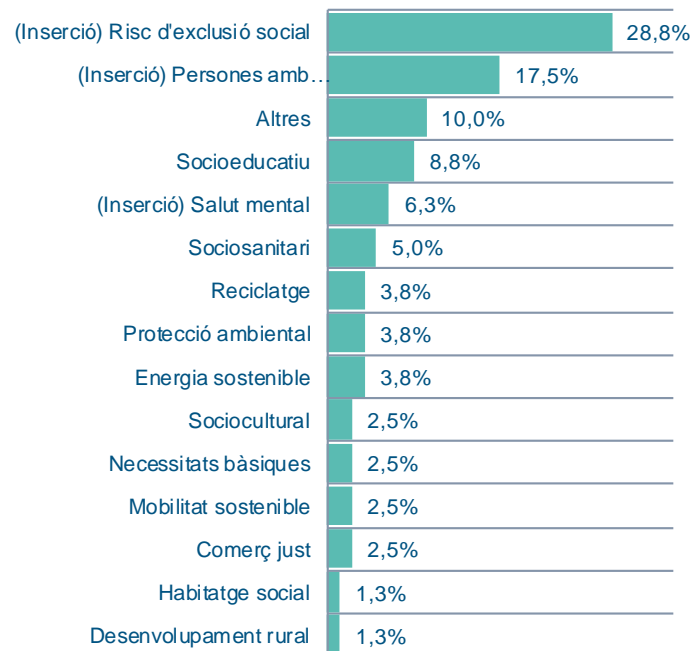

*Segons una mostra de 293 empreses

Mapeig i caracterització de l'ecosistema de les empreses socials a Catalunya

NOMBRE D'EMPRESES SEGONS EL SEU ÀMBIT D'IMPACTE PRINCIPAL

- L'àmbit d'impacte principal de les empreses socials a Catalunya és la inserció laboral, amb un 52,6 % d'empreses. Destaca especialment la inserció de persones en risc d'exclusió social, amb un 28,8 %.
- Els àmbits d'impacte amb menys incidència són l'habitatge social i el desenvolupament rural, amb un 1,3 % tots dos.

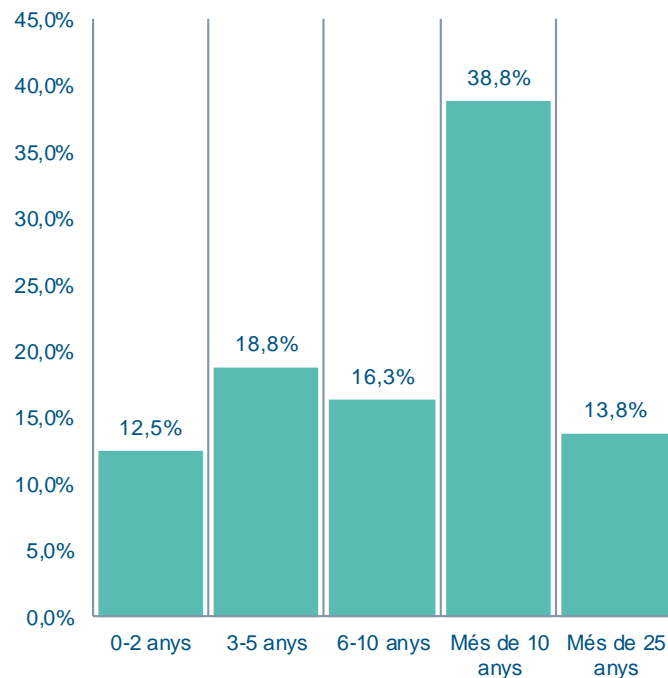

*Segons una mostra de 80 empreses

Mapeig i caracterització de l'ecosistema de les empreses socials a Catalunya

NOMBRE D'EMPRESES PER ANTIGUITAT

- El sector de l'empresa social a Catalunya està format majoritàriament per organitzacions amb una trajectòria superior a 10 anys, per la qual cosa estem parlant d'un sector madur.
- El 12,5 % d'empreses socials han nascut en els darrers dos anys, per la qual cosa s'identifica una necessitat de suport per a la seva consolidació.

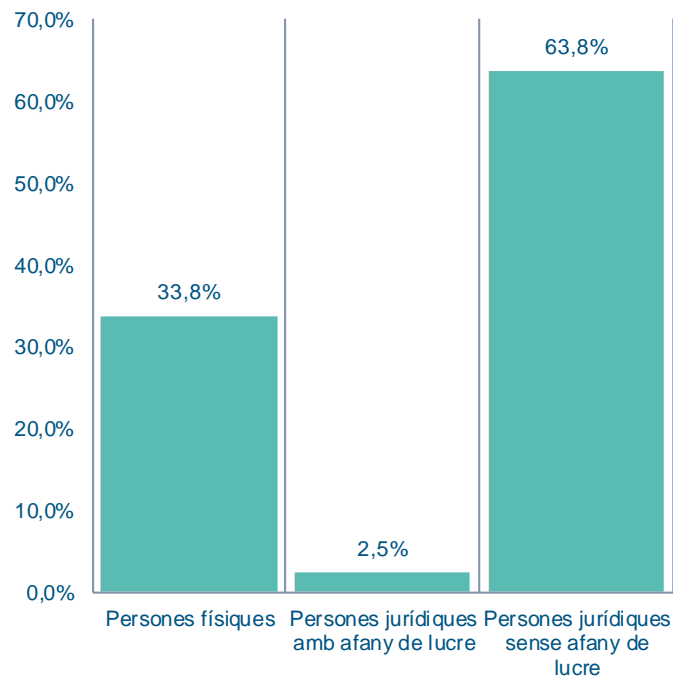

* Segons una mostra de 80 empreses

Mapeig i caracterització de l'ecosistema de les empreses socials a Catalunya

NOMBRE D'EMPRESSES PER PROPIETAT DE L'ORGANITZACIÓ

- La majoria (63,8 %) dels emprenedors d'empreses socials són entitats sense afany de lucre.
- El 2,5 % són propietat de persones jurídiques amb afany de lucre.
- El 33,8 % són propietat de persones físiques, especialment de forma cooperativa.

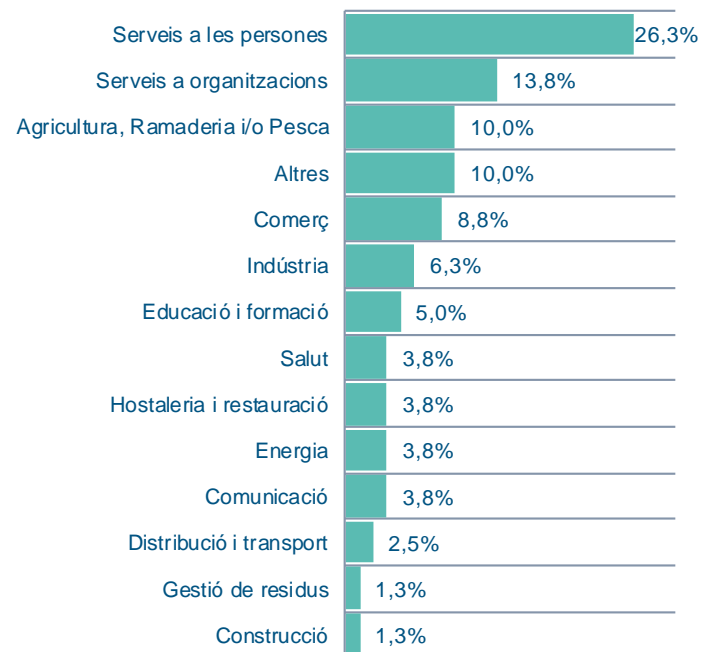

*Segons una mostra de 80 empreses

Mapeig i caracterització de l'ecosistema de les empreses socials a Catalunya

NOMBRE D'EMPRESSES SEGONS EL SEU SECTOR PRINCIPAL D'ACTIVITAT

Les empreses socials a Catalunya actuen principalment en l'àmbit de serveis a les persones i serveis a organitzacions (26,3 % i 13,8 %).

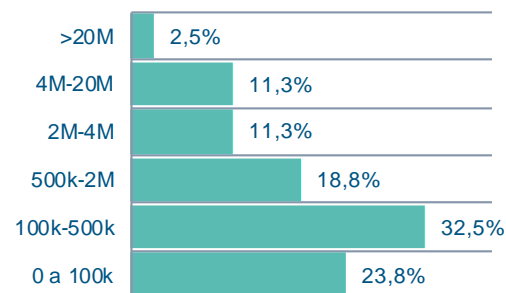
*Segons una mostra de 80 empreses

Mapeig i caracterització de l'ecosistema de les empreses socials a Catalunya

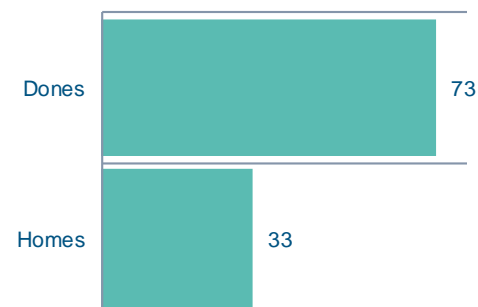
INGRESSOS MITJANS DE LES EMPRESES SOCIALS CATALANES DURANT EL 2016 I MITJANA DE PERSONES TREBALLADORES

- El 56,25 % de les empreses socials a Catalunya tenen uns ingressos de menys de 500.000 € l'any.
- Hi ha una mitjana de 33 treballadors i de 73 treballadores. Percentualment això suposa un 31,13 % d'homes i un 68,9 % de dones.

Mitjana d'ingressos anuals

Mitjana de persones treballadores

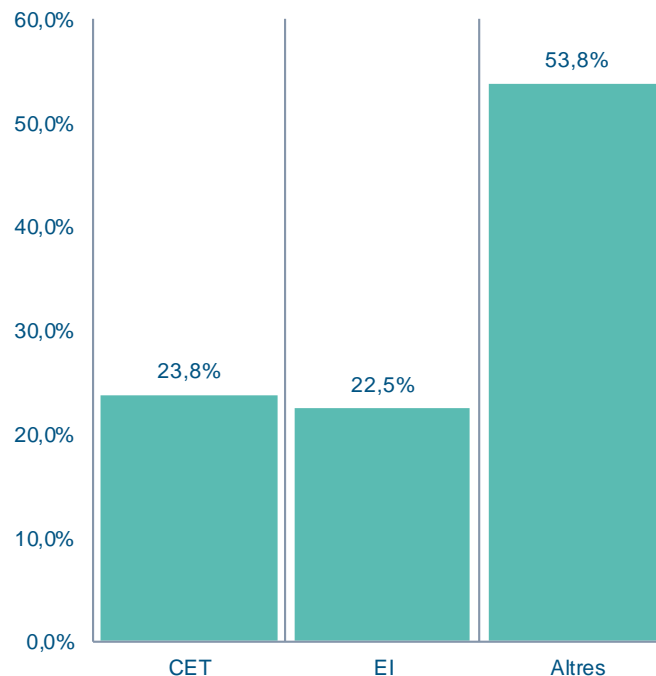

*Segons una mostra de 80 empreses

Mapeig i caracterització de l'ecosistema de les empreses socials a Catalunya

QUALIFICACIÓ SEGONS CET, EI O UNA ALTRA TIPOLOGIA

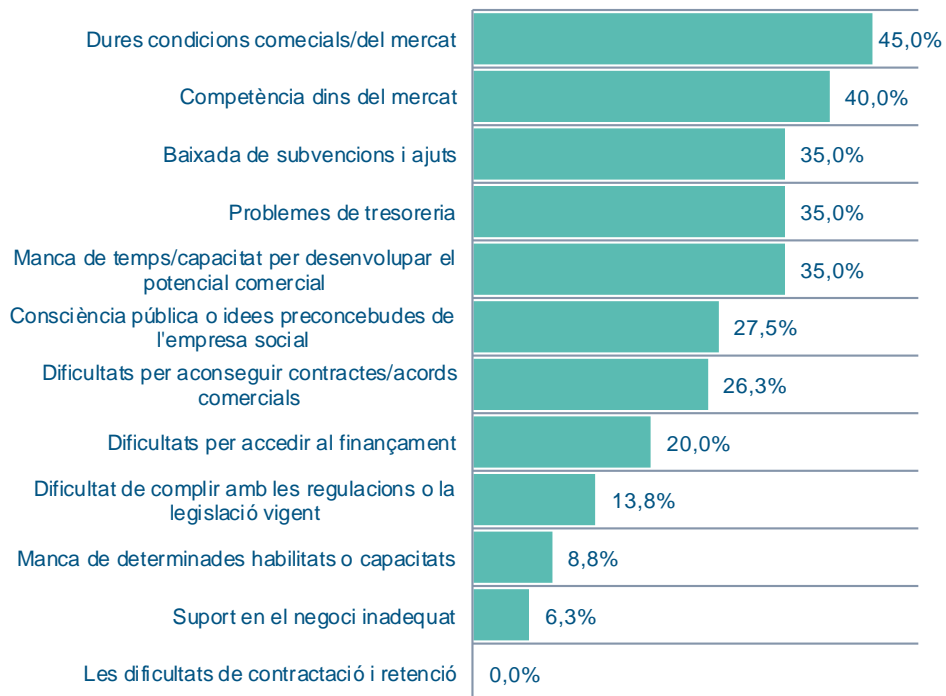
Els Centres Especials de Treball i les Empreses d'Inserció suposen un 46,3 % de les empreses socials a Catalunya.

Dificultats, necessitats i reptes de l'empresa social

PRINCIPALS DIFICULTATS/OBSTACLES DE L'EMPRESA SOCIAL

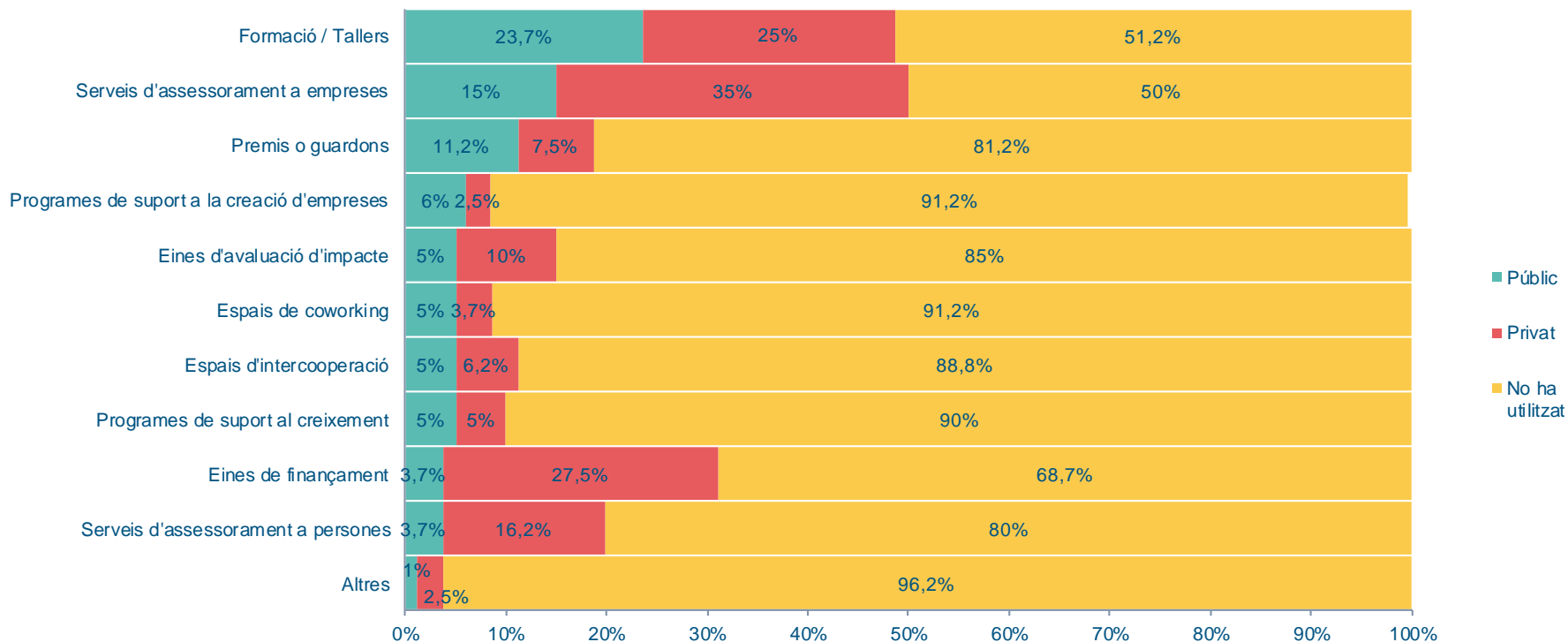
- Els principals problemes de les empreses socials a Catalunya estan vinculats al mercat i a aspectes comercials.
- Els altres àmbits de dificultat són l'econòmic i el financer.

*Segons una mostra de 80 empreses

Dificultats, necessitats i reptes de l'empresa social

ÚS DE RECURSOS DE SUPORT A L'EMPRESA EN GENERAL

Les empreses socials a Catalunya tendeixen a utilitzar amb més freqüència recursos de suport específics a l'empresa social que recursos de suport a l'empresa en general.

Dificultats, necessitats i reptes de l'empresa social

ANÀLISI DE LES ENTREVISTES QUALITATIVES: NECESSITATS

A les entrevistes qualitatives s'identifiquen:

Necessitats d'acompanyament

- Assessorament a l'arrencada (pla de negoci i procés de constitució).
- Assessorament legal.
- Burocràcia més senzilla i àgil.
- Dificultat per dur a terme tasques administratives en empreses socials petites.
- Servei de gestoria efectiu.
- Acompanyament compromès per part d'experts en fases d'arrencada i de creixement.

Necessitats de finançament

- Finançament per necessitats de tresoreria.
- Inversió en capital.

Necessitats comercials

- Necessitat d'incorporar el perfil comercial per a incrementar vendes.
- Dificultat d'accés a la contractació pública.

Necessitats de coneixement

- Incorporació de talent a les organitzacions.
- Renovació dels perfils de direcció i estructura de les empreses socials.
- Formació específica per a nous entrants al sector.
- Coneixements empresarials i de gestió.
- Necessitat de sortir del dia a dia per pensar en nous projectes.
- Necessitat d'incorporar perfils financers.

Necessitats de sostenibilitat

- Marc de suport clar i anticipat per a Empreses d'Inserció.
- Adquisició de dimensió per poder absorbir costos d'estructura.
- Diferenciació de l'empresa social per part del consumidor.
- Sostenibilitat econòmica de l'emprenedor.

Dificultats, necessitats i reptes de l'empresa social

ANÀLISI DE LES ENTREVISTES QUALITATIVES: REPTES I PROPOSTA DE POLÍTIQUES PÚBLIQUES

Les necessitats identificades a les entrevistes qualitatives es tradueixen en una proposta de polítiques públiques per superar els reptes de l'empresa social:

Reptes davant les necessitats d'acompanyament

- Creació d'un programa d'acompanyament al naixement d'empreses socials.
- Creació d'un programa d'apadrinament administratiu d'empreses socials grans a noves empreses socials.
- Creació d'un programa d'acompanyament a llarg termini d'empreses socials en fase arrencada o creixement.

Reptes davant les necessitats de finançament

- Promoure el suport a la posada en marxa d'un fons de capital risc social.
- Creació d'un programa de garanties públiques per a préstecs de tresoreria.

Reptes davant les necessitats comercials

- Fomentar clàusules socials efectives en la contractació pública.
- Creació d'un programa de foment de la contractació de comercials mancomunada per diverses empreses

socials.

Reptes davant les necessitats de coneixement

- Creació d'un programa d'incubació d'emprenedors socials en empreses socials existents.
- Suport a la formació específica en empenedoria social i en gestió d'empreses socials.
- Creació d'un programa de foment de la contractació de personal d'innovació o financer compartit.

Reptes davant les necessitats de sostenibilitat

- Anticipació de la convocatòria de subvencions d'Empreses d'Inserció.
- Creació d'un programa de foment de la generació de grups o fusions d'empreses socials.
- Creació d'un segell o una forma jurídica específica per a l'empresa social.
- Creació d'un programa de beques econòmiques per a nous emprenedors socials.

Conclusions

CARACTERITZACIÓ DE L'EMPRESA SOCIAL CATALANA

- L'àmbit d'impacte principal de les empreses socials a Catalunya és la inserció laboral i destaca especialment la **inserció de persones en risc d'exclusió social**. Els àmbits d'impacte amb menys incidència són l'habitatge social i el desenvolupament rural.
- El sector de l'empresa social a Catalunya és un **sector madur**: la majoria d'organitzacions tenen una trajectòria superior als 10 anys. S'identifica una necessitat de potenciar aquest sector, ja que menys d'una sisena part d'empreses socials van ser creades entre el 2015 i 2017.
- La majoria dels emprenedors d'empreses socials són **persones jurídiques sense afany de lucre**. Existeix un nucli de propietat de persones físiques, especialment de forma cooperativa.
- La majoria d'empreses socials a Catalunya són **proveïdors de serveis**.
- Les empreses socials a Catalunya actuen principalment amb serveis a les persones i serveis a organitzacions.
- La majoria d'organitzacions té **Catalunya com a zona principal de comercialització**. Gairebé una quarta part de les empreses han iniciat les seves vendes a l'àmbit internacional.
- La majoria d'empreses socials tenen uns **ingressos de menys de 500.000 € l'any**.
- El sector es troba **feminitzat**, amb una majoria de treballadores envers treballadors.

Conclusions

DIFICULTATS I NECESSITATS DE L'EMPRESA SOCIAL

- Els principals **problemes** de les empreses socials a Catalunya estan vinculats al **mercat i a aspectes comercials**. També s'identifiquen dificultats a l'entorn econòmic i financer.
- Les principals **necessitats estratègiques** identificades estan relacionades amb el **model de negoci i el màrqueting**.
- Les empreses socials tendeixen a fer ús de recursos de suport específics a l'empresa social abans que utilitzar recursos de suport a l'empresa en general. Tot i així, **hi ha tendència a no utilitzar recursos** i, quan ho fan, solen fer més ús de recursos privats que públics.
- Els **principals reptes davant les necessitats** que li sorgeixen a l'empresa social són la **creació de programes d'acompanyament** per a la creació d'empreses, la **creació d'un programa de garanties públiques per a préstecs de tresoreria**, el **suport a la posada en marxa d'un fons de capital risc social** i el **foment de clàusules socials i comercials** que augmentin la competitivitat de l'empresa social. Destaca també el foment de contractació de personal o finançament compartit, la creació d'un programa d'incubadora o la creació d'un programa de foment de la generació de grups o fusions d'empreses socials.
- Aquests reptes busquen donar resposta a les necessitats d'acompanyament, finançament, comercials, de coneixement i de sostenibilitat presents en el dia a dia de l'empresa social.

ACCIÓ

Passeig de Gràcia, 129
08008 Barcelona
www.accio.gencat.cat
www.catalonia.com
@accio_cat
@catalonia_ti

gen.-18

